

הרב משה שווערד

קיו גרדנס הילס, נ.י.

ונשלמה פרים שפתינו

והיה המקום אשר יבחר ה' אלקיכם בו לשכן שמו שם שמה תביאו את כל אשר אנכי מצוה אתכם עולתיכם וזבחיכם מעשרתיכם ותרמת ידכם וכל מבחר נדריכם אשר תדרו לה' (דברים יב, יא)

מתפקידי העקריים של בהמ"ק הי' שהוא היה המקום שבחר בו השי"ת להקרבת קרבנות, ממטרותיהן העקריות היתה כפרת עונות בני"י ולהחזירם לאותו מצב של קירבה עם הקב"ה שבו היו לפני שנתלכלכו בחטא, שהרי גם אחרי ששב החוטא ואחרי מחילת עונו ופטורו מהעונש שהיה צריך לבוא עליו עדיין לא נמחה כתם החטא ועדיין עומד החוטא במצב מרוחק, מחיצה זו וכתם זה הם אשר בא הקרבן לסלק ולתקן. ואכן כ"ז בהיות מקדש על מכונו וכו' אבל לעת כזאת אשר אין לנו אשים ואשם וכו' ומה נעשה ליום תוכחה...

ואכן דבר זה היצר לאברהם אבינו, וכמ"ש בגמרא (תענית כז ע"ב):

"א"ר יעקב בר אחא א"ר אסי אלמלא מעמדות לא נתקיימו שמים וארץ שנאמר ויאמר ה' אלקים במה אדע כי אירשנה, אמר אברהם רבש"ע שמא ישראל חוטאין לפניך אתה עושה להם כדור המבול וכדור הפלגה, א"ל לאו, אמר לפניו רבש"ע הודיעני במה אירשנה, א"ל קחה לי עגלה משלשת ועז משלשת וגו', אמר לפניו רבש"ע תינח בזמן שבית המקדש קיים בזמן שאין בהמ"ק קיים מה תהא עליהם, א"ל כבר תקנתי להם סדר קרבנות, בזמן שקוראין בהן לפני מעלה אני עליהם כאילו הקריבום לפני ואני מוחל להם על כל עונותיהם".

ועד"ז בויקרא רבה (פ"ז):

"ר' אחא בשם ר' חנינא בר פפא שלא יהיו ישראל אומרים לשעבר היינו מקריבין קרבנות ומתעסקין בהן, עכשיו שאין קרבנות מהו להתעסק בהם, אמר הקב"ה הואיל ואתם מתעסקים בהם מעלה אני עליכם כאלו אתם מקריבין אותן".¹

הקב"ה השיב לאברהם אבינו שסגולת הקרבת הקרבנות תושג בזמן שאין בהמ"ק קיים ע"י קריאת פרשיות הקרבנות, שגם ע"י העסק בתורת הקרבנות זוכים למחילת העונות כשם שזוכים לה ע"י הקרבת הקרבן בזמן שבהמ"ק קיים.²

1 ע"י מגילה טו ע"א: ...אזל אשכחיה דיתבי רבנן קמיה ומחוי להו הלכות קמיצה לרבנן... אמר להו במאי עסקיתו אמרו ליה בזמן שבית המקדש קיים מאן דמנדב מנחה מייתי מלי קומציה דסולתא ומתכפר ליה וכו', ע"כ. וברש"י: הלכות קמיצה, דורש בענינו של יום, וששה עשר בניסן היה, הוא יום תנופת העומר.

2 המהרש"א (תענית שם) כתב לבאר דשאלת אברהם אבינו "במה אדע כי אירשנה" היתה: "...מלשון גרוש וגלות... בזמן שאירשנה מן הארץ בגלות אדע במה יתקיימו. וא"ל הקב"ה קחה לי וגו' דבלא הקרבנות של אלו ה' המינים אלא בקריאה בעלמא בדברים בהם, כמ"ש קחו עמכם דברים, יתקיימו בגלות. ורמז לזה הכתוב כי קרוב אליך הדבר מאד בפיו ובלבד לעשותו, לפי פשוטו ה"ל למכתב ובעשייתך, אבל ענין כל הפרשה איירי בגלות דהיינו שקרוב אליך הדבר בקריאה בפה ובכוונת הלימוד בלב שיהיה לעשותו בהם שתהיה במקום הקרבת קרבנות במעשה...וע"פ הדרש דהכא יתפרש הכתוב לולי תורתך שעשועי וגו' שאני לומד וקורא בה בסדר הקרבנות אז אבדתי

מקור ענין זה הוא הגמרא במנחות קי ע"א:

"אמר ריש לקיש מאי דכתיב זאת התורה לעולה למנחה ולחטאת ולאשם, כל העוסק בתורה כאילו הקריב עולה מנחה חטאת ואשם. אמר רבא האי לעולה למנחה עולה ומנחה מיבעי ליה. אלא אמר רבא כל העוסק בתורה אינו צריך לא עולה (ולא חטאת) ולא מנחה ולא אשם."³

והנה מבואר דבין לר"ל ובין לרבא היא אמירת פרשיות הקרבנות כהקרבנות, אלא שיש לברר מהי נקודת מחלוקתם. ושומה עלינו לברר מושג 'ונשלמה פרים שפתינו' ובאיזו מידה מוגדרת או מוגבלת אמירת פרשיות הקרבנות ע"פ דיני הקרבנות עצמן. וכנראה שרצה אברהם אבינו שבאמת תיחשב האמירה הקרבה עצמה, ויל"ב האם אכן חשובה היא ממש כהקרבה, והאם מתמלאת באמירה חובת ההבאה המוטלת על החוטא (והאם יש בזה הבדל בין זמן הבית לזמן הזה).

א. תקנת אמירת סדר הקרבנות

[א] כתב הטור (או"ח סי' מח):

"וקבעו לקרות פרשת התמיד, כדאי' במדרש בזמן שאין בהמ"ק קיים מה תהא עליהם אמר לו כבר הקדמתי להם סדר הקרבנות, כ"ז שעוסקין בהן מעלה אני עליהם כאילו הקריבום לפני..."

"ויש נוהגין לומר אחריה פסוק וערבה לה' מנחת יהודה וגו' וטוב לומר אחריה סדר המערכה..."

"וטוב לומר אחר זה רבון העולמים אתה צויתנו להקריב קרבן התמיד במועדו ולהיות כהנים בעבודתם ולויים בדוכנם וישראל במעמדם ועתה בעונותינו חרב המקדש ובטל התמיד ואין לנו כהן בעבודתו ולא לוי בדוכנו ולא ישראל במעמדו ואתה אמרת ונשלמה פרים שפתינו, לכן יה"ר מלפניך שיהא זה חשוב ומקובל לפניך כאילו קרב התמיד במועדו ועמדתי על מעמדו."

הרי שאנחנו מקיימים הקרבנות התמיד בכל יום ע"י 'ונשלמה פרים שפתינו', ולזה אנו מזכירים פסוק זה אחרי קריאת פרשת התמיד ושינון הלכותיו.

ובמשנ"ב (שם סק"א) כתב לבאר שאין המכוון אמירה בעלמא, אלא אמירה בכוונה והבנת הדברים, ואלו דבריו:

"...והיא במקום הקרבנות קרבן התמיד, שכן קבלו חז"ל שבזמן שאין בה"מ קיים ואין יכולין להקריב קרבנות מי שעוסק בהן ובפרשיותיהן מעלה עליו הכתוב כאלו הקריבום, ולכך יש אומרים ג"כ סדר המערכה מטעם זה, והוא מה שנתפשט המנהג בימינו לומר בכל יום אביי הוי

בעניי דהיינו בגלות, כי לא היה לי קיום בגלות לולי הקריאה בהם ודו"ק.

3 עי' שפת אמת (פ' מטות תרס"א) ש"כ: בענין הנדרים ושבועות דכתיב לא יחל דברו לא יעשה דבריו חולין מכלל שכח הדיבור קודש והוא כח הפה שזכו בני"ב בכח התורה... ונסמכה הפרשה לתמידין ומוספין להיות התפלות במקום תמידין כמ"ש ונשלמה פרים שפתינו. והוא בכח פיהם של ישראל כמו הראשונים שהתפללו בשם והי' ניתקן ע"י התפלה שיודעין איך להתפלל בשם הי' זה עצמו תיקון הקרבן. וז"ש ככל היוצא מפיו יעשה וכמו כן בתורה כמ"ש זאת התורה לעולה כו' העוסק כאלו הקריב כו'. וזה הקול קול יעקב קול בתורה קול בתפלה וכו', עכ"ד.

מסדר וכו'.

"ונ"ל פשוט דמי שיודע ספר מצוה ללמוד בגמרא פירוש המימרא הזו, וכן מה שאנו אומרים בכל יום עניני עשיית הקטורת כדי שיבין מה שהוא אומר ובוזה תחשב לו האמירה במקום ההקטרה, וכ"כ הספרים דמ"ש הגמרא כל העוסק בפרשת עולה וכו' הכוונה שהוא מתעסק להבין עניניה לא אמירת התיבות לבד."

ב] מהראוי לציין דברי הרמ"א (או"ח סי' קכג ס"א):

"ונהגו לומר אח"כ (אחר תפילת העמידה) יה"ר שיבנה בית המקדש כו', כי התפלה במקום העבודה ולכן מבקשים על המקדש שנוכל לעשות עבודה ממש."

ואכן בעוד שמוכן הדבר שמשום שכעת גמרנו להתפלל והתפילה עומדת במקום הקרבת קרבן,⁴ עלינו להתפלל שיבנה בהמ"ק ונוכל שוב לבצע העבודה בפועל, מ"מ לא הוסבר בדברי הרמ"א מה שהוכנסה הבקשה 'ותן חלקינו בתורתך' באמצע תפילה זו. ופי' העץ יוסף (בסדור אוצר התפלות), שהכוונה שאם אין אנחנו כדאים שתבנה לנו בהמ"ק עכ"פ תן חלקנו בתורתך וכל הלומד דיני קרבנות כאילו הקריבם.

והיינו שבשעה שאנו מתפללים על החזרת העבודה למקומה ממש, מבקשים גם שאם בכל זאת נמנעים אנו מלהקריב הקרבנות בפועל שעדיין לא נבנה בהמ"ק, נוכל לפחות לקיים העבודה ע"י 'ונשלמה פרים שפתינו' בזה שיתן לנו הקב"ה חלקנו בתורתו.

ג] יש מקור בדברי הראשונים לפיו מהוה קריאת פרשיות הקרבנות קיום דאורייתא, דהנה ידוע הכלל שכללו לנו חז"ל דדברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרם בע"פ, ודנו הראשונים כיצד אפוא הורשה לנו לקרות קריאת שמע בע"פ.

ואלו דברי תלמידי רבינו יונה (ברכות ה' ע"א בדפי הרי"ף) ע"מ ששנינו שהקורא ק"ש משעבר זמנה 'לא הפסיד כאדם שקורא בתורה':

"ויש לשאול מה בא להשמיענו שלא הפסיד כאדם שקורא בתורה וזה דבר פשוט הוא. ותירץ הרב רבי שלמה מן ההר ז"ל דאתא לאשמעינן שאע"פ שדברים שבכתב לא נתנו לאמרן על פה, ושאר פסוקים אינו יכול לקרוא, אפי' הכי ק"ש יכול לקרותה על פה, ואע"פ שאינו קורא אותה לשם חובה, דכיון שניתנה לאומרה על פה לחובה יכול לאומרה אפי' שלא לחובה כל הפעמים שירצה."

והמשיכו שם עוד:

"ומזה הטעם התקינו לומר פרשת קרבנות על פה בכל יום מפני שהיא חובה, כדאמרינן במדרש אמר אברהם אבינו במה אדע כי אירשנה כלומר באיזה זכות יתקיימו להם הבטחותיך אמר לו בזכות הקרבנות שנאמר קחה לי עגלה משולשת וגו' תינח בזמן שבית המקדש קיים בזמן שאין בית המקדש קיים מאי איכא למימר יאמרו לפני פרשת הקרבנות ומעלה אני עליהם כאילו בנו בית המקדש והקריבו עליו קרבן. מזה הטעם נמי אומרים בהרבה מקומות פרשת ברכת כהנים, דכיון שחובה לומר בכל יום ברכת כהנים על פה בשעת נשיאות כפים, יכול לאומרה אפילו שלא במקום חובה."

4 בהבדל בין 'תפלות כנגד תמידין תקנום' לבין ענין 'ונשלמה פרים שפתינו' (תפלות המוספין). עי' פחד יצחק, פסח, מאמר סז.

"ומזה הטעם אמרו (יומא סח ע"ב) ובעשור שבחומש הפקודים קורא על פה, דכיון שהוא מענין הקרבנות, ומצינו שמצוה לומר פרשת קרבנות על פה כדאמרינן לעיל, לא חששו בקריאתה אפילו כשאינו לחובה וכו'."

בדברי רבינו יונה חזי' חידוש כפול: בתחילה הוא מבאר שכל קריאה שהיא קריאת חובה מותרת בע"פ, ובכלל זה קריאת פרשיות הקרבנות בכל יום. ושוב כ' שכל שקריאתה חובה היא אי פעם מותרת ליקרות בע"פ גם כשאינה עושה כן לשם חובה. ושמיהאי טעמא הותרה קריאת פרשיות ק"ש גם שלא בזמן וכן פסוקי נשיאת כפים, שכיון שחובה הן בכל יום מותר לכל אדם לקרותם בע"פ. וכן מהאי טעמא היה רשאי כה"ג לקרות בעשור שבחומש הפקודים בע"פ כיון שמצוה לקרות פרשיות הקרבנות בכל יום. והרי ש'מצוה' היא לקרות פרשיות הקרבנות, ויתכן שהיא מצוה מזה"ת, ולא עוד אלא דמשמע שהיתר הכה"ג לקרות פרשת בעשור בע"פ נובע לא מחובת היום של יום הכפורים אלא משום שהוא נטפל לחובת קריאת הקרבנות שבכל יום.⁵

ב. השלכות מעשיות בהחייב העסק בסדר קדשים

בגמרא (בבא מציעא קיד ע"א):

"אשכחיה רבה בר אבא לאליהו דקאי בבית הקברות של נכרים, א"ל מהו שיסדרו בבעל חוב וכו', א"ל לאו כהן הוא מר, מאי טעמא קאי מר בבית הקברות, א"ל לא מתני מר טהרות, דתניא רשב"י אומר קבריהן של נכרים אין מטמאין שנאמר ואתן צאני צאן מרעיית אדם אתם אתם קרויין אדם ואין נכרים קרויין אדם, א"ל בארבעה לא מצינא, בשיתא מצינא, א"ל ואמאי, א"ל דחיקא לי מילתא וכו'."

ופירש"י:

בארבעה לא מצינא, בגירסא דארבעה סדרין, כגון מועד ישועות נשים שהן נוהגות בזמן הזה כבזמן הבית, וקדשים נמי כדכתיב ובכל מקום מוקטר מוגש לשמי, ואמרינן אלו תלמידי חכמים העוסקין בהלכות עבודה בכל מקום מעלה עליהן הכתוב כאילו מקריבין אותן בבית המקדש. בשיתא מצינא, בתמיהה, זרעים אינו נוהג בחוצה לארץ, וכן טהרות.

וכ' הח"ח (הקדמה א' לס' לקוטי הלכות, ובמאמר תורה אור בראש ספר אס"ז):

"משמע בגמרא שסדר הזה היה נחשב בימי האמוראים ללימוד למעשה כמו סדר מועד נשים ונזיקין..."

והביא ד' הגמרא ורש"י הנ"ל, והסיק:

"...הרי דסדר קדשים היו לומדים כמו שאר סדרים, ומטעם זה סדרו רבינא ורב אשי לדורות הבאים בכתב גם גמרא על סדר קדשים מה שלא עשו כן בורעים וטהרות, אף שהיה להם תליסר מתיבתין גם על מס' עוקצין כדאיתא בברכות כ', וע"כ היינו מטעם הנ"ל דלימוד קדשים נחשב לישראל כאלו מקריבין עוד היום קרבנות, וכמ"ש במנחות ק"י ממה דכתיב בקרא לעולם זאת על ישראל וכו'."

5 בספר ירושלים במועדיה (שבועות) מהרב אביגדור נבנצל (ע' רטו) מביא שהפוסט עצמו מברכה"ת ע"י ברכת אהבה רבה ואינו יכול לומר פרשיות הקרבנות קודם התפילה, יאמר אותן אחר שחירת, "והייב לאמרם אחר כך שפרשת התמיד היא בגדר חיוב ממש..."

מבואר בדבריו דלימוד סדר קדשים בזמן החורבן חלוק הוא ביסודו מלימוד שאר הסדרים העוסקים במצוות הנוהגות בזמן הבית, שהעוסק בסדרי זרעים וטהרות אינו עוסק בלימוד הלכה למעשה, משא"כ הלומד סדר קדשים חשוב כעוסק בהלכה למעשה ממש כהעוסק בסדרי מועד נשים ונזיקין. ובכן ניתן להבין כמה השלכות מעשיות שדנו בהן הפוסקים בענין קריאת פרשיות הקרבנות, ושנראה מהן שלכמה הלכות ראו בקריאת הפרשיות כעין הקרבה ממש, עם מגבלותיה והשלכותיה המעשיות.

א] ולדוגמא מש"כ הטור (או"ח סי' מז): ופרשת התמיד לא יקרא עד שיאור היום שהיא במקום הקרבת תמיד שאין זמנו אלא ביום, ע"כ. שמאחר והקריאה חשובה היא כהקרבת הקרבן ממש אין לקרות פרשיות הקרבנות אלא בשעה שהיא ראויה להבאת קרבנות.

ב] וכן מ"ש הטור (או"ח סי' מח): וקבעו לקרות פרשת התמיד... וטוב לומר אחר זה רבון העולמים אתה צויתנו להקריב קרבן התמיד במועדו... ואם אין יכול לאומרו מפני שהוא עם הציבור טוב הוא שיקרא פרשת התמיד לבדו ויאמר אותו, ואין לחוש אם יקרא פרשת התמיד שנית עם הציבור, ולרווחא דמלתא יכוין בקריאה שנייה כקורא בתורה.

ג] וע"ע מגן אברהם (ר"ס מח) שכתב: פ' הקרבנות יאמר בעמידה דוגמת הקרבנות שהיו בעמידה [ע"ה]. ובשערי תשובה (סק"א) כ': בבכ"ש כתב שם דמ"ש בא"ז שיקרא בבית הכנסת דוגמת העבודה ג"כ אין לחוש לזה אך הואיל ונפיק מפומיה דר' כרוספדאי לשון כבתי כנסיות כו' טוב לעשות כן וכו'. ועייש"ע מש"כ לדון במ"ש קצת ספרים שזוהר לאומרה בצבור עם הש"ץ כי קרבן תמיד נקרב בצבור, דצ"ע דאטו הצבור עומדים בשעת הקרבה רק אנשי מעמד וכיון שכ"א אומר לעצמו יה"ר כאלו קרב כו' אין שייכות לצבור בזה כלל, עיי"ש. ועי' משנה ברורה (שם סק"א).

והרי שיש שהצריכו לומר פרשיות הקרבנות בבית הכנסת, בציבור ובעמידה, דבהכי דמיא האמירה להקרבת הקרבנות עצמה.

ד] וע"ע במג"א (סק"ח) שדן בזה שכ' הטור והרב"י בש"ע לומר עולה כו' ואח"כ חטאת הלא קי"ל פ"י דזבחים דחטאת קודם לעולה, עיי"ש.⁶

ה] עוד דיון מצאנו לענין קריאת אבל בפרשיות הקרבנות. בשו"ע או"ח (סי' תקנד ס"ד) כתוב: "ומותר לקרות (בתשעה באב) כל סדר היום, ופרשת הקרבנות, ומשנת איזהו מקומן, ומדרש רבי ישמעאל". והוא מדברי הרמב"ן (תורת האדם, שער האבל, ענין אבלות ישנה) שכתב: "וכן נהגו קצת העם שלא לקרות פרשת קרבנות ומשנת איזהו מקומן ומדרש רבי ישמעאל בת"ב בבית הכנסת לפי שאסור לקרות בתורה. ואין לנו איסור בסדר היום, שהרי קורא קריאת שמע ומברך לפנייה ולאחריה, וכן קורין בתורה ומפטירין בנביא בענינו של יום, ופרשת התמיד ואיזהו מקומן כנגד תמידין תקנום ואומר כדרכו ואינו חושש."

אולם התבואות שור (סדר קרבנות ססק"ט, הובא בפ"ת יו"ד סי' שפד סק"ב) כ' דלא יאמר

6 ועי' דרך פקודיך (הקדמה ה אות ח) מ"ש בזה לדרכו שם: הנה לפי"ז זה מה שנראה לי בקריאת כל סדר הקרבנות לכוונת כפרת כל העונות וזדונות לא יאמר יה"ר שיהא זה חשוב כאילו הקרבתי וכו', דעל הזדונות אינו מחוייב להביא קרבן, רק יבקש להשי"י שיקבלהו בתשובה שלימה לפניו ויכפר לו על כל הפשעים ועונות, ולפי"ז יתורץ קושיית המג"א מה דהקדים בשו"ע לומר עולה קודם חטאת [הלא קי"ל דחטאת קודמת לעולה] ונקטינהו בסדר שהם כתובים בתורה ויהיו בסגולה גם לכפרת הזדונות, ע"כ. וע"ע לקמן.

רק פרשת התמיד אבל לא קרבנות יחיד שאסור לו להקריבן בימי אבלו. ובס' חומות ירושלים (הובא בפ"ת שם) כ' שיכול לומר הפרשיות רק היה"ר לא יאמר, עיי"ש. (וע"ע ס' שערים מצויינים בהלכה, מוע"ק טו ע"ב ד"ה אבל).

ו' וע"ד זה מצאנו שדנו גם בהא דשרי ללמוד הלכות עבודה חוץ לביהמ"ק, ושאינן בזה משום שחוטאי חוץ, דהנה במנחות (קי ע"א) איתא:

"...בכל מקום מוקטר מוגש לשמי... א"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן אלו תלמידי חכמים העוסקים בתורה בכל מקום מעלה אני עליהן כאילו מקטירין ומגישין לשמי... שיר המעלות הנה ברכו את ה' כל עבדי ה' העומדים בבית ה' בלילות מאי בלילות א"ר יוחנן אלו ת"ח העוסקים בתורה בלילה מעלה עליהן הכתוב כאילו עוסקים בעבודה. לעולם זאת על ישראל (דה"ב ב) א"ר גידל אמר רב זה מזבח בנוי ומיכאל שר הגדול עומד ומקריב עליו קרבן, ורבי יוחנן אמר אלו תלמידי חכמים העוסקין בהלכות עבודה מעלה עליהם הכתוב כאילו נבנה מקדש בימיהם וכו'."

וכ' בספר בן יהוידע:

"ק"ל איך קאמר כאלו עוסקים בעבודה, והלא הם עוסקים בתורה בכל מקום, ואם חשיב עסק התורה עסק עבודת קרבנות, נמצא מקריבים חוץ לבית המקדש ואסור משום שחוטאי חוץ, לכך הביא הא דר' יוחנן כאלו נבנה בית המקדש בימיו, נמצא על ידם נעשה לבית המדרש וכל מקום שלומדים בו דין בית המקדש והוא ליה מקריב בבית המקדש."

ובספר יד דוד כ':

"אלו ת"ח העוסקים בתורה בכל מקום וכו', אמר בכל מקום דלא תימא דלא שייך קרבן אלא בירושלים ובמקום מקדש אבל בשאר מקומות ובפרט בחו"ל לא, קמ"ל דבכל מקום התורה הוה כמוקטר ומוגש לשמי."⁷

ומבואר דלעכ"פ להנוגע לזמן ומקום קילא דין אמירת הקרבנות מהקרבנות עצמה.

ג. כפרת זדונות כאמירת פרשיות הקרבנות

א] בספר בית הלוי (בראשית טו ח) כתב לבאר ענין כפרת העונות המונח בעסק בפרשיות הקרבנות, שכ' בהא דאיתא שאמר אברהם רבש"ע שמא ישראל חוטאים לפניך ואתה עושה להם כדור המבול, א"ל לא, אמר לפניו רבש"ע במה אדע א"ל קחה לי עגלה משולשת. פירוש דיש להם כפרה בקרבנות. א"ל רבש"ע תינח בזמן שבהמ"ק קיים בזמן שאין בהמ"ק מה תהא עליהם א"ל כבר תקנתי להם סדר הקרבנות.

7 ולענין אמירת פרשיות הקרבנות בלילה כתב עוד בס' יד דוד: ובסמוך דאמר העוסק בתורה בלילה מעלה עליו הכתוב כאילו עוסק בעבודה, ומשמע דוקא בלילה היה עסק התורה כעבודה אבל ביום לא, ובמשכנות יעקב [פרשת ויקרא] כתב די"ל דבלילה דוקא לפי שהוא מתיש כח וממעט החלב ודם והוא כקרבן. ויש לדקדק דהרי אמרו רז"ל למה נקרא שמה תושיה שמתשת כחו של אדם ומשמע דאפילו ביום הוא. ואם באנו לחלק בין לילה ליום אפשר לומר דבלילה מחשבתו פנויה בלי שום מחשבה זרה וכמו שהוא ראוי בקרבן שלא יהיה שם מחשבה זרה וכל מחשבה פוסלת בקרבן וביום אי"א כל כך בלי שום מחשבה שיש מונעים רבים. ועוד י"ל דנהי דעסק התורה הוה בקרבן מ"מ היינו דוקא ביום כי עסק כל הקרבנות ביום דכתיב ביום צוותו אבל בלילה ליכא עסק קרבן כלל, קמ"ל דאפילו בלילה הוה נמי כעסק הקרבן, עכ"ד.

ומקשה הביה"ל:

"דיראת אברהם שמא יעשה להם כדור המבול, הרי ע"כ נתיירא שמא יחטאו במזיד דעבור שגגות הא ודאי לא יענשו כדור המבול, ומאי השיב לו מהקרבת דאינם רק על שוגגים."
 "ומבאר הביה"ל: דבודאי רחוק שישראל יתחילו לחטוא במזיד ורק אם התחלה בשוגג נעשה העון קל בעיניו ויכול להכשל אח"כ במזיד, וכמו דאיתא בתנחומא (פ' ויקרא סי' ו) לא ידאג על מה שחטא בשוגג אלא שסופו לעבור במזיד. וזהו כשלא עשה תשובה על השוגג. וזהו שהשיב לו שיש להם כפרה בקרבנות שיתכפרו השוגגים ושוב ממילא לא יגיע למזידים וכו'."

ולדבריו מבואר דאמירת פרשיות הקרבנות איננה גדולה במעלה מגוף הבאת הקרבנות, אלא שלשניהם יש הכוח לכפר על שגגות.

בן ואמנם בספר דרך פקודך (הקדמה ה אות ח) כ':

"...נראה לי דבזמן הזה יכופר בקריאה גם עון מזיד, ונראה לי כן מלשון הגמ' בפ' בני העיר שאמר הקב"ה לאברהם כבר תקנתי להם סדר הקרבנות כל זמן שקוראין בהם מעלה אני עליהם כאילו מקריבין לפני קרבן ומוחל אני על כל עונותיהם, עון מזיד הוא, ובפרט שבלשון שאמר אברהם אמר לשון חטא שמא יחטאו לפניך, וחטא שוגג, והש"י סיים בלשון עון, משמע דהש"י הבטיח לו לא מיבעיא דיכופרו השגגות אלא אפילו הזדונות יכופרו בקריאת הקרבנות."

והסביר שם עוד:

"רק דמשמע לי מלשון הגמ' דלכפרת הזדונות צריך לומר כל סדר הקרבנות שהן סדורין בתורה דכן הוא לשון הגמ' כבר תקנתי להם סדר הקרבנות, סדר דוקא וכל הקרבנות דוקא, והנה במקום אחר אמרו בגמ' [מנחות קי.] כל העוסק בתורת עולה כאילו הקריב עולה וכו', הנה לדעתי ב' עניינים הם, דמי שחטא בשוגג איזה חטא ונתחייב באיזה קרבן עפ"י התורה הנה בעוסקו בתורת אותו הקרבן יוחשב בזמן הזה כאילו הקריב הקרבן בפועל, אבל לכפרת הזדונות שאין בזה חיוב קרבן עפ"י התורה הנה הוא בדרך הסגולה לתשובה ולכפרה העסק בסדר כל הקרבנות כמו שהבטיח השי"ת לאברהם."

מדבריו יוצא דבאמת עדיפא קריאת פרשיות הקרבנות מהקרבנות, שהקריאה (כסדר הפרשיות) מכפרת אפילו על חטאי מזיד, ואילו הקרבנות עצמן אינן מכפרות אלא על שגגות.

ג] והנה הגר"ח מוולוז'ין בנפש החיים (ש"ד פל"א) האריך בהא דמעלת התורה היא מעל למעלת הקרבנות, וז"ל:

"עסק התורה היא מכפרת על כל העונות של הנפש החוטאת, כמאמרם ז"ל... שכל העוסק בתורה א"צ לא עולה ולא מנחה ולא חטאת ולא אשם... ובזהר (שלח קנט א), ר"י פתח כו' כמה אית להו לבני נשא לאסתכלא בפולחנא דקב"ה, כמה אית להו לאסתכלא במלי דאורייתא, דכל מאן דאשתדל באורייתא כאלו מקריב כל קורבנין דעלמא לקמי' קב"ה ולא עוד אלא דקב"ה מכפר לי' על כל חובוי ומתקנין לי' כמה כורסיין לעלמא דאתי."

"וגם על אותן העונות חמורים שאין הקרבנות מכפרים עסק התורה מכפרת, כמשרז"ל בבני עלי (ר"ה יח ע"א), זבח ובמנחה הוא דאינו מתכפר אבל מתכפר הוא בד"ת, וכן אמרו (מגילה ג' ע"ב), גדול ת"ת יותר מהקרבת תמידין, ובזוהר (צו לה א), ת"ח כו' וע"ד מאן דלעי באורייתא לא אצטריך לא לקרבנין ולא לעלוון דהא אורייתא עדיף מכלא וקשורא דמהימנותא דכלא, וע"ד כתיב, דרכיה דרכי נועם וכו' וכתוב שלום רב לאוהבי תורתך ואין למו מכשול. ובפ' קדושים (פ ע"ב), בזבח ובמנחה כו' אבל מתכפר הוא בד"ת אמאי בגין דד"ת סלקין על כל קרבנין דעלמא כמה דאוקמוה, דכתיב זאת התורה לעולה למנחה ולחטאת כו' שקיל אורייתא לקביל כל קרבנין דעלמא, א"ל הכי הוא ודאי דכל מאן דאשתדל באורייתא אע"ג דאתגזר עלי' עונשא מלעילא ניחא לי' מכל קרבנין ועלוון וההוא עונשא אתקיע, ות"ח לא אתדכי ב"נ לעלמין אלא במלין דאורייתא כו', ואורייתא קדושה אתקרי דכתיב כי קדוש אני ה' ודא אורייתא דהיא שמא קדישא עלאה, וע"ד מאן דאשתדל בה אתדכי ולבתר אתקדש כו', תאנא קדושה דאורייתא קדושה דסליקת על כל קדושין כו', ע"ש."

ועיי"ש עוד בבאור מעלת לימוד עניני הקרבנות בפרט, וז"ל:

"ובמדה"נ (וירא ק ע"א) אמרו בטלו הקרבנות לא בטלה התורה, האי דלא איעסק בקרבנות ליעסק בתורה ויתהני לי' יתיר, דאר"י כו' א"ל יעסקו בתורה ואני מוחל להם בשבילה יותר מכל הקרבנות שבעולם, שנאמר זאת התורה לעולה למנחה כו' זאת התורה בשביל עולה בשביל מנחה כו'. א"ר כרוספדאי, האי מאן דמדכר בפומי' בב"כ ובמ"ד עניינא דקרבני' כו' ברית כרותה הוא, דאינון מלאכיא דמדכרין חובי' לאבאשא לי' דלא יכלין למעבד לי' אלא טיבו. ותרגום: מי שמזכיר בפיו בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ענין הקרבנות, ברית כרותה הוא שאלו המלאכים המזכירים עוונותיו כדי להרע לו, אינם יכולים לעשות לו אלא טובו."

ד. 'ונשלמה פרים שפתינו' בשאר מצוות

א] המפרשים דנים בגדר 'ונשלמה פרים שפתינו' בשאר מצוות. בדברי דוד להט"ז ר"פ וישלח כ' ע"מ שהביא רש"י הדרש עם לבן גרתי ותרני"ג מצוות שמרתי, וז"ל:

"ויש מקשים היאך אפשר לקיים כל תרי"ג מצוות והלא יש ביניהם מצוות הנוהגות לכלל ישראל כגון הקמת מלך ובנין ביהמ"ק. ויש לומר דאמרינן במנחות כל העוסק בתורת קרבנות כאילו הקריב אותם ה"נ קאמר שעסקתי בתורה של כל המצות והוה כאילו קיימתים."

ועי' בן יהוידע קדושין פב ע"א שביאר הא דאברהם אבינו קיים כה"ת כולה ע"פ הא דלמד תורה וכו'.

אולם בהקדמת ספר ראשית חכמה חולק וסובר שבשאר מצוות צריך לעשות ממצוה בפועל, וליתא לכללא ד'ונשלמה פרים שפתינו'.⁸ (וע"ע בהקדמת ס' באר שבע בענין דרוש

8 ואלו דבריו שם: ...ברע"מ פרשת פנחס (ריח, א) ז"ל, דאורייתא דאקרי עץ חיים היא למחזיקים בה, ובר נש הוא דכתיב כי האדם עץ השדה, ופיקודין דבה דמיין לאיבא מה כתיב ביה רק עץ אשר תרע כי לא עץ מאכל הוא אותו תשחית וברת, אותו תשחית מעלמא דין וברת מעלמא דאתי, ובגין דא צריך לאעקרא מההוא אתר ויתנטע

וקבל שכר, ועי' של"ה ח"ב (תחילת תורה שבכתב).

בן ואכן הא מיהא מבואר בהדיא דבמצות בנין ביהמ"ק שפיר קאי הך כללא דכל העוסק כאילו עשה, דז"ל המדרש תנחומא (צו פרק יד):

"א"ר שמואל בר אבא אמר הקב"ה לישראל אע"פ שבה"מ עתיד ליחרב והקרבנות בטלין לא תשכחו עצמכם לסדר הקרבנות, אלא הזוהרו לקרות בהן לשנות בהן, ואם תעסקו בהן אני מעלה עליכם כאלו בקרבנות אתם עוסקים."

"ואם רצונך לידע בא וראה כשהקב"ה מראה ליחזקאל את צורת הבית מה הוא אומר הגד את בית ישראל את הבית ויכלמו מעונותיהם ומדדו את תכנית (יחזקאל מג), אמר יחזקאל לפני הקב"ה רבש"ע עד עכשיו אנו נתונים בגולה בארץ שונאינו ואתה אומר לי לילך ולהודיע לישראל צורת הבית, וכתוב אותו לעיניהם וישמרו את כל צורותיו ואת כל חוקותיו, וכי יכולין הן לעשות הניח להם עד שיעלו מן הגולה ואח"כ אני הולך ואומר להם, א"ל הקב"ה ליחזקאל ובשביל שבני נתונים בגולה יהא בנין ביתי בטל, א"ל הקב"ה גדול קרייתו בתורה כבנינה לך אמור להם ויתעסקו לקרות צורת הבית בתורה ובשכר קרייתו שיתעסקו לקרות בה אני מעלה עליהם כאלו הם עוסקין בבנין הבית."

ועד"ז בויק"ר (ז ג):

"שמואל אמר (יחזקאל מג) ואם נכלמו מכל אשר עשו וכי יש צורת הבית עד עכשיו אלא אמר הקדוש ברוך הוא הואיל ואתם מתעסקים בו כאלו אתם בונים אותו..."⁹

גן ורבנו בחיי (שמות לח ט) כותב:

"ודע כי הסיפור בענין המשכן וכליו והחקירה בתכונת צורותיו ומובאיו ושיעור אורכן

באתר אחרת בין צדיקא, מה בר נש בלא בנין אתקרי עקר ואתתיה עקרה אופ הכי אורייתא בלא פקודין אתקריאת עקרא, ובגין דא אוקמוה לא המדרש הוא העיקר אלא המעשה...

הרי בפירוש אמרו כי עם היות שיעסוק בתורה שהוא רמו לגדילת האילן, אם לא יעשה מעשה שהוא הוצאת הפרי מהאילן הוא נקרא עץ שאינו עץ עושה פרי שהוא אילן סרק, ואותו תשחית וכתר, כי עיקר גדילת האילן הוא לפירותיו, וזהו לא המדרש הוא העיקר, כי עיקר האילן הוא פירותיו, (א"כ) המעשה הוא העיקר, כי לכך נטעו האילן, נמצא שאם יעסוק בתורה על מנת לקיים כל מה שיקרא נקרא עוסק בתורה, כי שם התורה העצמי הוא המעשה שהרי היא נקראת תורה לשון הוראה להורות לאדם כיצד יעשה המצות, ואם אינו עושה נמצא שם תורה בו לבטלה... ומסיים שם הראשית חכמה: ובוזה יובן ברייתא דר' מאיר כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה, כי בעוסק בתורה בכוונתו זאת הרי הוא כאלו קיים כל תרי"ג מצות, כיון שהוא לומד על מנת לעשות כל האפשר בידו לקיים הקב"ה מעלה עליו כאלו קיימם, כיון שאינו חסר מצדו, שהקב"ה יודע מחשבתו הטובה שבבוא המצוה לידו יקיימנה, כמי"ש על רבי עקיבא שהיה אומר כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה ועכשיו שבא לידי לא אקיימנו. ואמרו בזהו פרשת בלק (קצה, ב) שכל ואמרו המכוין בפסוק ראשון של קריאת שמע למסור נפשו על קדושת ה' מעלין עליו כאלו מסר נפשו, ז"ל, לבתר לשואה נפשיה גו אינון דמסרי נפשייהו על קדושת שמייה והיינו ביחודא דשמע ישראל דכל מאן דשוי הכי רעותיה בהאי קרא אתחשיב ליה כאלו מוסר נפשיה על קדושת שמייה, עכ"ל. הרי שהמחשבה הטובה הקב"ה מצרפה למעשה וכו'.

9 בספר דברי ישראל כ' לבאר מ"ש הכתוב ל' ויקחו לי תרומה במקום ויתנו לי, וכ': דהנה ויקחו רומז ללימוד התורה כדאי' במדרש שמו"ר פל"ג: ויקחו לי תרומה, הה"ד כי לקח טוב נתתי לכם תורת אל תעזובו, ולכאורה מה ענין לימוד התורה אצל ציווי המשכן. אלא ידוע שמיום שחרב בהמ"ק אין לו להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה בלבד, והפעולה שהיתה נעשית בזמן שבהמ"ק היה קיים ע"י עבודת הקרבנות נעשית עכשיו ע"י לימוד התורה, כמי"ש כל העוסק בתורה כאילו הקריב עולה מנחה חטאת ואשם. ולפיכך נאמר ויקחו לי תרומה לרמז על לימוד התורה הה"ד כי לקח טוב נתתי לכם תורת אל תעזובו, כלומר שעכשיו שחרב בהמ"ק בעוה"ר הרי שלימוד התורה עושה פעולת מקום משכן השכינה כאמור, עכ"ד.

ורוחבן וקומתן אע"פ שאין בהמ"ק קיים מצוה גדולה היא עד שמים יגיע שכרה, ותורה היא וללמוד אנו צריכין.

"וכן הזכירו חז"ל בענין הקרבנות כי כל המתעסק בלימוד פרשיות וישא ויתן בלבו עניניהם כאילו הקריב הקרבן עצמו, הוא שאמרו כל העוסק בפרשת עולה כאילו הקריב עולה, בפרשת חטאת כאילו הקריב חטאת, וכן כולם. הא למדת מזה על הסיפור בפיו בלבד שכרו אתו ופעולתו לפניו כאילו עשה המעשה והקריב קרבן על המזבח."

"והוא הדין בסיפור עניני המשכן והמקדש שיש לנו זכות עצומה ועקב רב כאשר נהגה בהם ונשתדל להבין פשוטן ונגליהם, עאכ"ו אם נזכה להשיג תוכם להשכיל אחד מרמזיהם."

"והוא שהזכיר דוד על הענין הזה על הנסתר והנגלה, טובו ציון והקיפוח ספרו מגדליה שיתו לבכם לחילה פסגו ארמנותיה למען תספרו לדור אחרון, ובזכות הסבוב וההקף בנגלה ובנסתר ישיב שכינתו לתוכו שנאמר כי זה אלקים אלקינו עולם ועד הוא ינהגנו על מות."

ויש להבין למה באמת שייכא כללא ד'ונשלמה פרים שפתינו' דוקא לשטח זה של עניני המקדש והקרבנות.

ה. האם אמירת פ' הקרבנות חשובה כהקרה עצמה

א] הנה מה דמצאנו ענין 'ונשלמה פרים שפתינו' ביחוד בעניני המקדש והקרבנות, י"ל בהקדם הבמג"א (סי' א סק"ח) שכתב לבאר מ"ש הטור שאין לומר ה'יהי רצון' אחר פרשת חטאת מאחר שאין חטאת באה נדבה, ואלו דבריו:

"נשאלתי למה כתב הטור והרב"י בש"ע לומר עולה כו' חטאת הלא קי"ל פ"י דזבחים דחטאת קודם לעולה..."

"וני"ל דאמרינן בזבחים דף ז' למה חטאת קודמת לעולה משל לפרקליט שנכנס למלך ריצה הפרקליט נכנס דורון אחריו ע"ש, והתו' כתבו עולה דורון הוא אע"ג דאעשה מכפרת יותר מחטאת וכו' ע"ש, פי' דאיתא בגמ' חטאת מכפרת על חייבי עשה מקופיא ועולה מכפר מקיבעא, אעפ"כ כשקרב חטאת ראשונה א"כ כבר כיפרה על חייבי כריתות ועשה א"כ עולה הוי דורון."

"אבל באמירתנו כתב הטור שלא יאמר יה"ר אחר פרשת החטאת שמא אינו חייב חטאת והוי כקורא בתורה, ועולה מכפרת אעשה דאמרי' בגמרא אין לך אדם שאינו מחויב עשה א"כ יאמר עולה קודם שהיא מכפרת כדאיתא בזבחים שאין לך אדם בישראל שאינו מחויב עשה כנ"ל, אבל כשיודע שנתחייב חטאת יאמר חטאת קודם."

ומבואר בדבריו דשניא היכא דיודע דמיחייב חטאת מהיכא דאינו יודע לענין סדר אמירת פרשיות עולה וחטאת, וודאי דה"ה לענין אמירת יה"ר שלאחר קריאת הפרשה.

ב] איברא דלשון התפילה הנהוגה לוקח בחשבון טענתו של הטור שאין חטאת באה נדבה, ובעוד שאצל העולה אומרים באופן סתמי: "יהי רצון כאלו הקרבתי עולה," אומרים אצל קריאת פרשת החטאת: "...אם נתחייבתי חטאת שתהא אמירה זו מרצה לפניך כאלו הקרבתי חטאת."

אמנם יש להעיר שלענין הקרבת קרבן החטאת עצמו אין מושג הקרבה על תנאי 'אם נתחייבתי' כמו שישנו בשאר קרבנות, שבלי ידיעת חטא ודאית ליכא חיובא (ומהאי טעמא התנה המג"א הנ"ל שרק 'כשיודע שנתחייב חטאת יאמר חטאת קודם'), דבלא"ה ליכא אמירה כלל כיון שחסרה הידיעה הודאית שחטא, וצ"ב אפוא כיצד מועיל לשון התנאי שנהגו בו.

ג) לפני שניגש לפתרון שאלה זו עלינו לדון בגוף הקר מילתא שקריאת הפרשה עצמה יש בה להפעיל הכפרה הדרושה שהיה משיג החוטא בהקרבת הקרבן בפועל, אטו נימא שהחוטא בזה"ז וקורא הפרשה ומת ייפטר מחיוב חטאת לכשיחזו המתים ויבנה המקדש,¹⁰ וכן יש לדון אם חלוק ציור זה מהחוטא בזה"ז וקורא הפרשה ושוב נבנה בהמ"ק בימיו, או מצויר החוטא בזמן הבית, שתחת להביא קרבן יסתפק בקריאת פרשת חטאת לחודה.

ד) הנה בגמרא (שבת יב ע"ב) איתא:

"לא יקרא לאור הנר שמא יטה, א"ר ישמעאל בן אלישע אני אקרא ולא אטה, פעם אחת קרא ובקש להטות, אמר כמה גדולים דברי חכמים שהיו אומרים לא יקרא לאור הנר, רבי נתן אומר קרא והטה וכתב על פנקסו אני ישמעאל בן אלישע קריתי והטיתי נר בשבת, לכשיבנה בית המקדש אביא חטאת שמנה וכו'."

הרי שהתכוון ר"י בן אלישע להביא קרבן בפועל, ולא להסתפק בקריאת הפרשה.

ה) וכו"מ בגמרא (יומא פ ע"א):

"א"ר אלעזר האוכל חלב בזמן הזה צריך שיכתוב לו שיעור שמא יבא בית דין אחר וירבה בשיעורין מאי ירבה בשיעורין... אלא דלא מחייבי קרבן עד דאיכא כזית גדול."

"וכ' רש"י: אלא דלא מחייבי קרבן עד דאיכא כזית גדול, והכי קאמר האוכל כזית בינוני אל יכתוב מחייבי חטאת, אלא יכתוב כזית בינוני אבלתי, שמא יבא בית דין ויפטרנו מקרבן, ונמצא מביא חולין לעזרה."

10 בספר בית אלקים (שער התשובה פ"ב) כ': ...התשובה לעולם היא מקובלת אם גמר בלבו שלא לשוב עוד וניחם על מה שעשה, כי היא מצות הגוף ואינה תלויה בארץ ולא בזמן בית המקדש, כי היא מהדברים שקדמו לעולם ולא היה קיום לעולם וולתה, אלא שיש הפרש מה בקבלת התשובה בין שני הזמנים, והוא, כי בזמן שאין בית המקדש קיים התשובה מתקבלת על כל עונות קלים וחמורים עם קבלת העונש כמו שנתבאר למעלה, בין שחטא במזיד בין שחטא בשוגג, כי כיון שהיא מכפרת על המזיד כל שכן על השוגג... ובזמן שבית המקדש היה קיים אין תשובה זו מספקת על השוגג עד שיביא את קרבנו, וגם על קצת עונות שאמרו חכמים שמביאין קרבן עליהם על המזיד כשוגג. וטעם זה, כי בזמן שבית המקדש ושכינה שרויה למטה במקום המיוחד היא מכינה את האנשים לחכמה ויראת חטא יותר מזמן שאין מקום מיוחד לשכינה אלא שהולכת אתנו בגלות בעונותינו ואינה נראית אלא היא נסתרת בינוני... ולכן בזמן שהיא נגלית היא מועילה לאנשים להשפיע עליהם רוח דעת ויראת ה'... וכשהאדם חוטא בזמן שבית המקדש קיים עונו חמור וגדול יותר משני פנים, האחד מצד היותו מושפע מהשכינה לקדש עצמו ולהיותו מוכן לעבודתו עבודת הקודש, והוא בבחירתו הרעה ויצרו הרע מקשה עצמו לדעת ללכת אחרי יצרו הרע. השני מצד היותו כמעיו פנים נגד השכינה בהיותה גלויה ומפורסמת במקום המיוחד והוא עובר על מצות התורה ואינו חושש ואינו מתבייש ממנה, דמיון העבד העובר על דברי האדון בפניו כי אין ספק שענשו גדול, מה שאין כן כשהוא עובר שלא בפניו, או בהיותו במסתר פנים ממנו, והוא בזמן הגלות שאין האדם מוכן כל כך לעבודת השם ויראתו מצד הסתר השכינה, וגם נקל בעיניו לחטוא להיות השכינה נסתרת ממנו, ועל זה חייבה תורה מלקות ומיתת בית דין, כפי החטאים לעוברים שהעיו פניהם בעדים והתראה בזמן הבית והיות השכינה גלויה, או בהיות בית דין הגדול עומד ליסר הפושעים והחטאים ולהמיתם כפי עונם ולא חשש ולא נתבייש מהם בהיות השכינה נצבת עליהם, כמו שכתוב (תהלים פ"ג) אלקים נצב בעדת קל. ולכן בזמן שאין בית המקדש קיים ואין ב"ד וסנהדרין, היסורין הבאים על החוטא מספיקים למרק את עונו כמו המיתה בזמן הבית, מצד שאין העון נחשב כל כך חמור בזמן הזה משני הפנים הנוכחים למעלה...

ומבואר להדיא שכשיבנה המקדש יתחייב החוטא, אם עשה כשיעור, קרבן חטאת, ואין לו עצה ליפטר באמירת הפרשה גרידא.

[ו] עוד מצאנו בסוגיא דמס' הוריות (יא ע"ב):

"בעא מיניה רבי מרבי חייא כגון אני מהו בשעיר אמר ליה הרי צרתך בבבל וכו'. וכ' רש"י: כגון אני מהו בשעיר, כלומר נשיאות דידי מי הוי נשיאות מעליא דאילו הוינא בזמן שבית המקדש קיים מייתנא שעיר או לא. א"ל הרי צרתך בבבל, ראש גולה שבבבל דהוי על גבך ואנן בעינן שאין על גביו אלא ה' אלקיו."

ותמה בספר באר שבע: מאי קמבעיא ליה דמאי נפקא מינה מאי דהוה הוה.¹¹ וראיתי בס' ילקוט המאירי בשם ס' עליות אליהו שרבי היה רוצה לדעת מה לכתוב על פנקסו שיביאנו לכשיבנה בהמ"ק.

מכל הלין מוכח דבאמת אפילו החוטא בזמן שאין בהמ"ק קיים יהיה עליו חיוב בפועל להביא קרבן חטאת לכשיבנה בהמ"ק, ומוכח דלמעשה לא יפטר בקריאת הפרשה גרידא, וצ"ב.

[ז] וכדברים אלה כ' בספר חקרי לב או"ח ריש סי' ב' להסתפק אם יהיה לאדם חיוב חטאת או אשם וכבר קרא פרשת חטאת ואשם לכשיבנה בהמ"ק ב"ב אם חייב להביא או דלמא כבר נפטר והוי חולין בעזרה,

"שי"ל דאף שאמרו דקריאת סדר הקרבנות מכפר היינו להגן עליו אבל לא לפטור בזה מחיוב קרבן בפועל... אע"פ שאמרו כאילו הקריב חטאת לאו כהקריב ממש קאמר אלא שמכפר עליו קצת מעין כפרת החטאת וכיון שכן לא נפטר בקריאה זו מחיוב הקרבן וכו'."

ומסיק שם מכוח הראיות הנ"ל: "אלא ודאי אין הלימוד כקרבן ממש ועכ"פ לכשיבנה בהמ"ק חייב להביא חטאת."

ומבואר שם בדבריו שאיננו מבחין בין חוטא שקרא פרשיות חטאת ואשם בזה"ז שאין בית, להחוטא בזמן שבהמ"ק קיים וקורא הפרשיות, דלא מסתבר ל' דקרא ד'זאת תורת האשם וגו' מיירי רק בזמן החורבן, עיי"ש בדבריו.

[ח] וכיוצא בדברים אלו כ' גם בספר בני יששכר (מאמרי ראש חודש ב, אות ח). וז"ל:

"...הנה הבטיחנו יוצרינו גם בזמן שאין בית המקדש קיים (ואי אפשר לנו להקריב קרבנות) כל העוסק בתורת עולה בתורת חטאת כאילו הקריב, וכבר חקרנו להלכה מי שמחויב עולה או חטאת וכיוצא הגם שאמר פרשת עולה ופרשת חטאת לצאת ידי חובתו, עכ"ז לכשיבנה בית המקדש במהרה בימינו יהיה מחויב להקריב קרבן המחויב עליו מאז, וראיה מר' ישמעאל בן אלישע שכתב על פנקסו לכשיבנה בית המקדש אביא חטאת שמינה (עם היות דודאי אמר פרשת חטאת תיכף), והנה אמרו בגמרא יומא האוכל כזית חלב בזמן הזה יכתוב על פנקסו וכו'."

"וכן כתב הרב הגדול הרמ"ע מפאנו בספרו עשרה מאמרות על קרבנות צבור שבחובה

11 וכתב שם עוד: וליכא למימר דרוש וקבל שכר הוא, שצריכין אנו לעמוד על האמת ואעי"פ שכבר עבר, שהרי כי האי גוונא פריך בגמרא בפרק קמא דיומא (ה, ב) כיצד הלבישן כיצד הלבישן מאי דהוה הוה, אלא כיצד מלבישן לעתיד לבא לעתיד לבא נמי לכשיבואו אהרן ובניו משה יהיה עמהם, אלא כיצד הלבישן למיסבר קראי, אלמא דדוקא למסבר קראי דרשינן אעי"פ שכבר עבר, אבל לקבוע בעיא בגמרא שאין בו צורך לא אשכחן, עכ"ד.

כשיבנה בית המקדש במהרה בימינו נהיה צריכים להקריב בכל שבת ובכל חודש כל קרבנות המוספין שחסרנו כל ימי גלותינו, עם היות שאנחנו מקיימין גם בימי גלותינו ונשלמה פרים שפתינו ואומרים מדי חודש בחדשו ומדי שבת בשבתו פרשיות המוספין, עכ"ז אין אנחנו יוצאים ידי חובה לגמרי רק לפי שעה, ובמהרה בימינו נשלם חובתינו כיד ד' הטובה עלינו וכו',¹²

ט] ועייש"ע (מאמרי ראש חודש מאמר ג אות ז), וז"ל:

"...מה שאומרים... ואת מוסף יום ראש חודש הזה נעשה הנה כוללין כל קרבנות המוסף, הוא עפ"מ"ש לעיל בשם הרמ"ע ז"ל דלעתיד במהרה בימינו נצטרך להקריב כל התמידין ומוספין שהחסרנו בימי גלותינו (דהיינו כשיהיה שבת פרשת בראשית נקריב כל המוספין שנתחייבנו מן השבתות של פרשת בראשית, ובהגיע יום ראש חודש כסלו נקריב כל המוספין של כל ראשי חודשים דחדשי כסלו). ובזה יתפרש לנו היטב מה שתקנו לומר בתפלות המוספין ואת מוסף יום השבת הזה, ואת מוסף יום ראש חודש הזה, דתיבת הז"ה אין לו ביאור, ולפי דברי הרב הנ"ל יונח שפיר, שאומרים שנשלם במהרה בימינו ונקריב בעד מוסף שבת הזה וראש חודש הזה."

"הגם שהבטיח הש"י ונשלמה פרים שפתינו, ואמר לאברהם בזמן שעוסקין בסדר הקרבנות וכו', אין זה רק כעין תליה להגן מן היסורים כל זמן שאי אפשר לנו להקריב, אבל כשיהיה יכולת בידינו ב"ב להקריב נצטרך להקריב כל הקרבנות שנתחייבנו. ויש לי ראיה מן קרבנות היחיד שאמרו בגמרא ר' ישמעאל בן אלישע קרא והטה וכתב על פנקסו כשיבנה בית המקדש אביא חטאת שמינה, והנה בודאי הוא שקרא תיכף פרשת חטאת אעפ"כ לא יצא בזה לגמרי ולכשיבנה בית המקדש יצטרך להביא, וכן אמרו בגמרא האוכל כזית חלב בזמן הזה צריך שיכתוב על פנקסו כזית אגורי וכו', הנך רואה דצריך שיכתוב ואין די באמירה, הנה מסתברים דברי הרב גם בחובות שקבוע להם זמן, וכו'."

ובספר ארץ צבי להגאון מקוז'יגלוב ז"ל (פורים תרפ"ה) כתב דמדברי הגמרא בעובדא דר' ישמעאל בן אלישע מבואר דאף דאמירת הפרשה חשובה כאילו הקריב חטאת "מ"מ עדיין יש חיוב קרבן חטאת בפועל, וכ"מ בכמה מקומות וכן אי' בספר התניא באגרת התשובה וצריך לבאר דא"כ מה מועיל הלימוד בתורת חטאת."

וכתב לבאר:

"ונראה דבכל חטא גורם שני פגמים א' עצם החטא השני גורם טמטום הלב והתרחקות מקדושה וכמ"ש (ישעי' לט, יב) עוונותיכם מבדילים ביני... גם העבירה גוררת עוד עבירות, כי העבירה מלפפתו ככלב (ע"ז ה ע"א) ומושכתו לעבירות עוד, וע"י הלימוד בתורת חטאת גורם טהרת הנפש מן החטא, אבל מ"מ עדיין צריך כפרה על עצם החטא, ולזה צריך דוקא קרבן, עכ"ד."

ין ואכן לאור כל זה קצ"ב מ"ש הטור שאין לומר היה"ר אצל קריאת פרשת החטאת כיון שאינו באה נדבה, ולמה הקפיד המג"א לאומרו רק כשיש לו ידיעה ודאית שחטא, הרי סו"ס

12 בהר צבי או"ח א סי' א כ': סברא הוא דא"א לומר דע"י לימוד חשיב ממש כאילו הקריב בפועל. דא"כ בטלה הקרבת הקרבנות דכל אחד יאמר פרשת חטאת ויפטר ותורת הקרבנות מה תהא עלי'. אלא מסתבר דאמירת הפרשה מגינה לפי שעה עד שבמהרה יבנה המקדש ואז מחויב להקריב קרבן לכפרתו. וע"ע מנחת חינוך מצוה קכט, אות ט.

אין זו הבאת קרבן בפועל, ומאי איריא אם יגיד היה"ר.

יאן ובשו"ת הר צבי (או"ח א סי' א) האריך בזה. והביא קושיית הב"י עמ"ש הטור שאחר פרשת החטאת לא יאמר היה"ר לפי שאינה באה נדבה דמאחר שאינו אומר אחר קריאת פרשת חטאת יה"ר שיהא זה חשוב וכו' למה קורא פרשת חטאת. ותירץ הב"י דהא ודאי קריאת פרשת חטאת מכפרת קצת אם חטא חטא שחייבין עליו חטאת, ואפילו אם אינו יודע שחטא יקרא מספק ואם חטא תכפר עליו ואם לא חטא כקורא בתורה.

וכ' הגרצ"פ:

"הנה, מ"ש הב"י דקריאת פרשת חטאת מכפרת קצת, לא מובן לע"ד. דמאי קצת דקאמר, הא במקורו של דבר איתא... כבר תקנתי להם סדר הקרבנות שכל זמן שקורין בהם מעלה אני עליהם כאילו מקריבין לפני קרבן ואני מוחל להם כל עונותיהם, ובסוף מנחות... כל העוסק בתורת חטאת כאילו הקריב חטאת וכו', וא"כ מנ"ל לקבוע שיעורין בכפרה ולומר דלא כפרה גמורה היא... וגם עיקר קושית הב"י צריך ביאור, דאמאי הקשה למה אומר הפרשה, הא זה פשוט שצריך לומר הפרשה שמא נתחייב, וא"כ ודאי דצ"ל לתקן את הספק, אבל יהיה רצון לא יאמר, דשמא כלפי שמיא גליא דלא חטא, וכיצד יאמר שיהא כאילו הקריב, והא בלי חטא אי אפשר להקריב..."

"ואחרי העיון בקושית הב"י אמרתי, דיתכן שנתכוון גם לקושית המג"א שהקשה על המהרש"ל, שאומר דיכול להתנות ולומר יה"ר שאם נתחייבתי חטאת תהא אמירתי חשובה כאילו הקרבתי חטאת. ותמה המג"א, הא מבואר דחייב חטאת לא חל א"כ היה לו ידיעה בתחלה שעבר עבירת חטאת, אבל בלי שום ידיעה אין הקרבתי כלום... וא"כ גם בתנאי אינו יכול לומר יה"ר כאילו הקרבתי, מכיון שאין לו ידיעה ואפילו הקריב לא עשה ולא כלום. וא"כ אפשר דזהו קושית הב"י, דמכיון שאינו אומר יה"ר כאילו הקרבתי מפני שאינה באה נדבה ואינו יודע שהוא חייב חטאת, א"כ למה יאמר הפרשה, הא אפילו הקרבה ממש אינו כלום דאין לו ידיעה תחלה, מכח זה מחדש הב"י דבר חדש, דאעפ"י שהדין דבלי ידיעה תחלה אין מקום להקרבת חטאת, מ"מ אמירת פרשת חטאת מכפרת קצת."

"...ונמצא שבחטאת יש שלשה חלוקי כפרה, קרבן ממש מכפר לגמרי עד שעונו נמחק לגמרי. אמירת פרשת חטאת, אם היה לו ידיעה מכפרת ותולה עד שיהא יכול להקריב קרבן, ואם לא היה לו ידיעה כלל, אם כלפי שמיא גליא שעבר עבירת חטאת אמירתו מכפרת קצת וכו'."

מכל הלין מבואר שישנה מחלוקת בגדרה של הכפרה שע"י קריאת פרשת חטאת. וואמנם לשיטות הללו, לא חזינן שאמירת פרשיות הקרבנות פועלת כהקרבה עצמה, וכדמשמע מג' מאמרי הגמרא שצוטטו לעיל.

ו. 'עדיפותה' של אמירת פ' הקרבנות על הקרבה עצמה

א] הנה בגמרא (מנחות קי ע"א) א"י:

"אמר ריש לקיש מאי דכתיב זאת התורה לעולה למנחה ולחטאת ולאשם כל העוסק בתורה כאילו הקריב עולה מנחה חטאת ואשם. אמר רבא האי לעולה למנחה עולה ומנחה

מיבעי ליה, אלא אמר רבא כל העוסק בתורה אינו צריך לא עולה ולא מנחה ולא אשם וכו',
ע"כ."

ובספר בן יהוידע כ':

"לדרשת ריש לקיש דקאמר כאלו בכף הדמיון אין זה עולה ומנחה ממש, אבל רבא סבירא ליה עולה ומנחה ממש, לזה אמר אינו צריך עוד לעשות עולה ומנחה דדי לו בזה וכו'.¹³"
כלומר, שלדבריו מחלוקתן של ר"ל ורבא היא בכוח הכפרה הנפעלת באמירת פרשיות הקרבנות. ועד"ז האריך לבאר עוד בחי' לשבת (יב ע"ב) ויובאו דבריו להלן.
וכן בספר אור הישר כ' עד"ז שנחלקו אי תורה עדיפא או עבודה עדיפא, וז"ל:

"נראה דאילו לדברי ר"ל משמע דעבודה גדולה מתורה כדאמר דהעוסק בתורה כאילו הקריב עולה כו' ומי נתלה במי הוה אומר קטן נתלה בגדול. אולם רבא לטעמיה בר"ה יח ע"א דלימוד התורה גדול מקרבנות, כדדריש שם גבי בני עלי אם יתכפר עון בית עלי בזבח ובמנחה בזבח ובמנחה אינו מתכפר אבל מתכפר בתורה, וכן גדול ת"ת יותר מהצלת נפשות כדאמרינן במגילה טז ע"ב וכו'."

בן ובספר יד דוד כ' בזה באופן אחר:

"לכאורה דברי רבא הם דברי ר"ל שהרי ר"ל אמר כל העוסק בתורה כאילו הקריב עולה כלומר דהתורה מכפרת לו במקום קרבן וא"כ א"צ לא לעולה וא"כ מאי בינייהו ועוד רבא למה הקשה על ר"ל...¹⁴"

"ואפשר לומר דאיכא בינייהו דר"ל אמר זאת התורה כאילו הקריב י"ל דמיירי דוקא בזה"ז שא"א להקריב קרבן אבל בזמן שהיה בהמ"ק קיים נהי דהוה כאילו הקריב לעולם קרבן גופא עדיפא, וכן מצינו ברוב פעמים בש"ס דאמר כאילו הן לענין מצוה הן לענין עבירה דלא הוה ממש כזה הדבר האחר, אבל רבא ס"ל דלא צריך כלל לקרבן דאפילו בזמן שבהמ"ק קיים התורה מכפר, ושו"מ כן במקראי קדש למהרח"א וכו'."

והיינו שבזה"ז ליכא פלוגתא ולכו"ע באמירה לחודה מתכפר, וכל המחלוקת היא דוקא בזמן הבית, ולרבא אפילו בזמן הבית אמירה מכפרת.

והרי קמן דלפי המפרשים האלה קריאת פרשיות הקרבנות מכפרת כהקרבנות הקרבנות עצמה (עכ"פ לפי רבא), ואפי' בזמן הבית.

ג) דעת החפץ חיים בזה לא ברור כ"כ, שבמאמר תורה אור (מובא בס' נר למאה) כ' וז"ל:

"הנה אי' בגמרא על הא דאמר ר"ל כל העוסק בתורה כאילו הקריב עולה ומנחה וגו', אמר רבא הא לעולה למנחה עולה ומנחה מיבעי ליה, אלא אמר רבא כל העוסק בתורה אינו צריך לא עולה לא מנחה ולא אשם. מה דהוסיף רבא על ר"ל, נ"ל משום דבכל מקום שאנו אומרים

13 ועייש"ע שכ': ונקיט עולה בתחלה, לא מבעיא עולה דכולה כליל ואין בזה הפסד לכהנים, אלא אפילו קרבנות דאיכא בהו הפסד לכהנים אינו צריך להביא עוד. וע"ע בהקדמת ס' צאן קדשים שהאריך בבאור מחלוקת ר"ל ורבא. (וראה במהרש"א שכ' שנחלקו אי תורה מגינה מחטא בעתיד).

14 וכ' בשם מהר"ט (צפנת פענח פ' צו דרוש א) כתב "דר"ל ס"ל דבכל התורה כולה הוה הכי ולא בעוסק בקרבנות לבד ורבא ס"ל דוקא בעוסק בתורת הקרבנות ואין במשמע הלשון כן."

דזה שעשה דבר זה חושבין לו כאילו עשה דבר פלוני משמע שאותו דבר פלוני היא העיקר אלא שזה נחשב ג"כ כמו אותו דבר בין לעונש בין לשכר, והכא כיון שאמר ר"ל שמעלת התורה הוא כאילו הקריב עולה משמע שמעלת הקרבה היא יותר ממעלת התורה, ובאמת זה אינו דמעלת התורה היא יותר ממעלת הקרבה גופה, ולזה אמר דכוונת הכתוב הוא שאין צריך להעולה כיון שבתורה של אותה פרשה יתקן יותר. ולאות שהאמת אתי מצאתי בפירוש במדרש הנעלם פ' וירא בטלו הקרבנות לא בטלה התורה האי דלא איעסק בקרבנות ליעסק בתורה ויתהני לו יתיר."

ומבואר דבאמת מעלת הלימוד בפרשיות הקרבנות עדיפא היא מהקרבה עצמה (גם לר"ל ולרבא), אלא שבסוף מסיק דזה דוקא בזמן שאין בהמ"ק קיים, וז"ל:

"מ"מ בזמן שהיה אפשר לקיים במעשה ממש לא היה ביכולת אדם לפטור עצמו בלימוד דאז היו הקרבנות כמו שאר מצוות מעשיות וכן כשנזכה בימינו שיבוא משיח צדקנו כ"א שמחויב איזה קרבן יצטרך להביא וכדאי' בשבת יב ע"ב, אבל בזה"ז שא"א לקיימן במעשה עצם התיקון נעשה ע"י התורה יותר."

ואמנם הדבר צ"ב באמת דאי שוה או עדיפא הלימוד מההקרבה בפועל, למה באמת יתחייב החוטא בזה"ז להביא קרבן לכשיבנה המקדש, ולמה באמת כתב ר' ישמעאל על פנקסו שיביא חטאת שמינה, וצ"ב.

דן והנה בבן יהוידע (שבת יב ע"ב) כ' להקשות דאם כתב ר' ישמעאל על פנקסו בשביל שלא ישתכח הדבר ממנו, כיון דכתב אני ישמעאל בן אלישע קריתי והייתי נר בשבת די בזה, ולמאי נצרך לכתוב לכשיבנה ביה המקדש וכו', ועוד למה כתב 'חטאת שמינה', דהא ודאי חייב להביא מן המובחר כמ"ש הרמב"ם בהלכות איסורי מזבח.

וכתב:

"ונ"ל... דאמרו רבותינו ז"ל כל הקורא בפרשת עולה כאלו הקריב עולה, דכתיב זאת התורה לעולה לחטאת וכו', ורבא אמר כל הקורא בתורה לא צריך לא עולה ולא חטאת, ודייק לה מדכתיב לעולה לחטאת וכו' שהטיל למ"ד בנקוד פת"ח בכל חד וחד דהוי במקום לא, ופרשתי בס"ד נ"מ בין שני ביאורים אלה, למ"ד כאלו הקריב אם עבר אדם על חטא בזה"ז וקרא בפרשת החטא לא הוי קריאתו קרבן ממש, דהא כאלו קאמר בכף הדמיון ואינו ממש, ולכן כשיבנה בהמ"ק צריך להביא קרבן אף על פי שכבר קרא פרשת החטא, אבל למ"ד אין צריך לא עולה ולא חטאת סבירא ליה בזה"ז דליכא קרבן תועיל קריאת התורה במקום קרבן ממש, ואם כן כשיבנה בהמ"ק לא יביא קרבן דהוי חולין לעזרה, כיון שנפטר לגמרי בקריאתו בזה"ז שאין ספק בידו להביא קרבן... ונמצא דנ"מ בענין ב' דרשות אלו טובא, ושוב ראיתי לחקרי לב א"ח סי' ב' שנתעורר אם יתחייב קרבן לעתיד, ופשיט לה מעובדא דר"י בן אלישע דיתחייב יעיין שם."

"נמצא על פי המונח הזה שעשינו בסברת רבא פטור מן הקרבן לעתיד לבא, לכך נתחכם ריב"א לחייב עצמו בפנקסו בפירוש לכשיבנה בית המקדש אביא חטאת שמינה, כדי שיוכל להביא בבנין בהמ"ק מחמת חיוב שלו שחייב עצמו בזה. ואע"ג דקיי"ל חטאת ואשם אין באין כנדר ונדבה, וכמ"ש הרמב"ם במעשה הקרבנות פ"ד, אפשר שהוא כתב זאת קודם שקרא בפרשה דאז עודנו חייב, ואע"ג דדעתו לקרות בודאי אח"כ, עכ"ז כיון שלא קרא עדיין וכתב

זאת הרי הוא מגלה דעתו בזה שהקריאה לא תפטרנו לגמרי מכל וכל אלא יתחייב להביא בבנין בהמ"ק...¹⁵"

והיינו דבאמת מכיון שאמירת פרשת חטאת חשובה כהקרבן חטאת, היה באמת מתכפר ר' ישמעאל במה שהיה קורא הפרשה, והיה נפטר מקרבן, אלא שבאשר לא היה רוצה ליפטר בכך, כתב על פנקסו שהוא מחייב א"ע בקרבן לכשיבנה המקדש.

ז. עדיפות ההקרבה על אמירת פ' הקרבנות

א] אלא שאכתי צ"ב דכיון דלפ"ז באמת שפיר היה מתכפר בלימוד ענין הקרבן למה זה היה מעדיף ריב"א להביא חטאת בפועל.

מהלך אחד ביישוב קושיא זו מצאנו בישועות יעקב (סי' א סק"ז) שכתב שבאמירת פרשת קרבן חטאת אכתי היה חסר לו לרבי ישמעאל הענין של 'כהנים אוכלים ובעלים מתכפרים', ואלו דבריו:

"...באמת יש בקרבן חטאת מה שקרב למזבח וגם חלק הכהנים כמו דקאמר הש"ס פסחים דף כ"ט ואכלו אותם אשר כופר בהם שהכהנים אוכלים ובעלים מתכפרין ומה שקרא הפרשה הוא עומד במקום הקרבה חלק השם אבל לא מה שהכהנים אוכלין (ובאמת אמרו ע"ז שלחנו של אדם מכפר דהיינו חלק אכילת אדם) וכדומה שראיתי בספרי הקדמונים מ"ש שבת דף יב ר"י קרא והטה וכתב על פנקסו שכשיבנה המקדש יביא שמנה היינו אף שקריאת הפרשה מועיל אבל לא חלק הכהנים וע"כ יביא קרבן לקיים מצות אכילת הכהנים. וע"כ אמר שיביא חטאת שמנה בשביל אכילת הכהנים וכו', עכ"ד."

ב] בהקדמתו לחלק השני של שו"ת אביו המהרש"ם כותב הג"ר יצחק שברון ליישב עפ"ד הרמב"ם בריש הלכות איסורי מזבח:

"מצות עשה להיות כל הקרבנות תמימין ומובחרין שנאמר תמים יהיה לרצון, וברור כי למרות שאמירת פסוקי הקרבנות נחשבת כהקרבן הקרבנות, אך לעולם לא ניתן להגיע ע"י האמירה למעלת קיום המצוה בהידור בהקרבן קרבן גדול ושמן, וזהו שאמר ר"י אביא חטאת שמנה, עכ"ד."

והיינו שגם אם נחשיב האמירה כהקרבנה בפועל, מ"מ חסרה הקרבה מהודרת של 'חטאת שמינה', ולכן היה ר' ישמעאל מעדיף להקריב קרבן בפועל בבנין המקדש.

15 ועיי"ש עוד שכי': וכל זה התירוץ בנוי על פי סברת רבא אבל למד כאלו וכו' ה"ז חייב בלא"ה בבנין בית המקדש ולמאי אצטריך לכתוב. ולזה נראה לי בס"ד על פי מ"ש בקמא ק"ט ע"ב, תנו רבנן מנין לכהן שבא ומקריב קרבנותיו בכל עת ובכל שעה שירצה ת"ל ובא בכל אות נפשו ושרת, ומנין שעבודתה ועורה שלו ת"ל ואיש את קדושו לא יהיו, ופירש רש"י מנין לכהן שגדר קרבן או שהיה מוטל עליו חטאת ואשם חובה מקריב אף במעמד שאינו שלו, ומנין שעבודתה ועורה פירוש הבשר והעור עיין שם, נמצא כהן שנתחייב חטאת הוא עצמו מקריב חטאתו ואינו נותן הבשר והעור לכהנים אנשי משמר אלא הכל שלו, נמצא לפ"ז ריב"א שחייב להביא חטאת בבנין בית המקדש מכל מקום כיון שהוא עצמו כהן אינו חייב ליתן הקרבן לאנשי משמר להקריבו, אלא הוא בעצמו יכול להקריבו ויהיה הבשר והעור שלו, ולכך עתה נדבה רוחו לכתוב על פנקסו שהוא מתחייב להביא קרבן חטאת דהיינו להביא לאנשי משמר, ולא כתב להקריב חטאת דמשמע שהוא יקריב בידו אלא אמר אביא רצונו לומר לאנשי משמר כדי שהם יזכו בבשרה ועורה ואני לא נהנה ממנה, ולכך פירש שמינה דאף על גב כי בשרה מן הדין שלי וכיון דשלי אין אני מחוייב להביא שמנה, עכ"ז אני מתנדב להביא שמנה להרווחת אנשי משמר, גם אמר שמנה רצונו לומר מובחר מן המובחר.

ג] עוד כתב לבאר בזה בס' נר למאה (ע' קמג) דמש"ה כ' ר"י בן אלישע על פנקסו, הגם שלימוד מכפר ומועיל יותר מקרבן, כיון דנבשל בלימוד שהטה הנר ללימוד תורה ואינו בדין שלימוד יתכפר ע"י זה, דאין קטיגור נעשה סניגור.

ד] ולענין הא דאמר ר"א האוכל צריך לכתוב השיעור כ' שם: "י"ל דלאו כו"ע דינא גמירי הלכך צריך לכתוב על פנקסו אבל מי שזיכה אותו הש"י בת"ת דרבים אפשר שמתכפר בזה וא"צ עוד לקרבן." (והיה משמע שכוונתו היא שדברי הגמ' אמורים רק בנוגע למי שאינו ת"ח ואינו יודע ללמוד הפרשה, אכן קצ"ב דמדבריו משמע שיש בזה קפידא בת"ת דרבים דוקא, ודוק).

ואולי י"ל עוד עפ"מ שהאריכו הקדמונים בבאור סודות הקרבנות (ע"י רבנו בחיי ויקרא א ט), ואדם שלא בא בסוד קדושים ואין בלימודו כדי לעמוד על כל הסודות הטמונים בעניני הקרבנות זקוק הוא להבאת הקרבן באופן מעשי ולא די לו בלימוד לבד להפעיל כפרה שלימה, ודוק.

ה] ולענין שאלתו של רבי לר"ח מה אני בשעיר, אף ששם לא מיירי בחטא שע"י לימוד התורה (ודלא כריב"א) וודאי שהיה לו מעלת לימוד תורה ברבים, וא"כ קשה למה היה סבור רבי שאפשר היה לו להתחייב להביא חטאת עד שהיה חוקר איזה קרבן יהא עליו להביא, אולם החיד"א (בס' שער יוסף) כותב ששאלת רבי היה אם דינו כנשיא שאז היה מתכפר בלמדו פרשת שעיר נשיא או שדינו כהדיוט ועליו ללמוד פרשת חטאת יחיד, אבל אין הכוונה שהיה מביא שעיר בפועל, ודוק.

ח. החיוב לאחר תחיית המתים

א] ולענין אם אותם שיקומו לתחיה כשיחיו המתים יזדקקו להביא קרבנות על חטאם דמאז, הנה לשון רש"י ביומא (שם) הוא: "האוכל פחות מכזית בזה"ז, יכתוב כשיעור זה אכלתי, שמא יבנה בהמ"ק בימיו, ויתחדש ב"ד, ותתחדש הלכה ויאמרו שחייב קרבן על כזית קטן...". ומשמע שנוגע רק למי שיבנה בהמ"ק בימיו, ולא לאותם שיקומו בתחיה"מ.

וכ"מ בשל"ה (מסכת יומא פרק דרך חיים תוכחת מוסר יג):

"באם יזדמן לאדם בשוגג איזה חטא שחייב עליו קרבן, ירשום אותו בפנקסו להיות לו לזכרון, באולי יזכה לבנין בית המקדש ואז יביא הקרבן. וכן מצינו בפרק יציאות השבת ברבי ישמעאל ברבי יוסי שקרא והטה, וכתב בפנקסו אני ישמעאל קריתי והטיתי ולכשיבנה בית המקדש אביא חטאת שמינה, ע"כ."

ובמור וקציעה סי' א חילק בזה בין כשיבנה בהמ"ק לבין כשיחיו המתים ומשום הא דנדה סא ע"ב דמצוות בטלות לע"ל, עיי"ש.

ומבואר מדבריהם אלה שלא יהיה חיוב להקריב קרבן חטאת לאחר תחיית המתים.

ב] אבל בדרך פקודך (הקדמה ה אות ז) כ':

"וג"ל עוד, כשעבר אדם ח"ו איזה עבירה בזה"ז, הגם שאמר הפרשה ועסק בדיני הקרבן המחויב לכפרת העבירה, הנה הגם שהבטיחנו הש"י ונשלמה פרים שפתינו... עכ"ז נ"ל דזאת הכפרה לא תספיק רק עד יבנה בהמ"ק במהרה בימינו, וכשיבנה ביהמ"ק ב"ב יחוייב להביא כל קרבנות שנתחייב..."

"ע"כ נ"ל לחוב גמור, מי שעבר ח"ו איזה עבירה מחוייב לכתוב על פנקסו כזאת וכזאת עשיתי ולכשיבנה בהמ"ק אביא קרבן פלוני המחוייב, וראיה לדברינו מרבי ישמעאל בן אלישע שהטה את הנר בשבת וכתב על פנקסו וכו' כדאיתא בשבת, וכי ס"ד שרבי ישמעאל בן אלישע לא אמר הפרשה ועסק תורת דיני חטאת, אע"כ דזה לא מהני רק עד בנין בהמ"ק, וכשיבנה בהמ"ק החיוב במקומו עומד להביא קרבן המתחייב, ולפי דעתי לא ממדת חסידות נגע בה רבי ישמעאל לכתוב על פנקסו, דנ"ל דחיוב הוא הדבר מדינא דגמ'."

"והוא ביומא דף פ' אמר ר' אלעזר האוכל חלב בזמן הזה צריך שיכתוב לו שיעור שמא יבא ב"ד אחר וירבה בשיעורין וכו' דלא מחייבי קרבן עד דאיכא כזית גדול, ופירש"י האוכל כזית בינוני אל יכתוב מחוייבני חטאת אלא יכתוב כזית בינוני אכלתי שמא יבא ב"ד ויפטרנו מקרבן ונמצא מביא חולין לעזרה, הנה נראה מזה שחובה הוא על האדם לכתוב על פנקסו מדאמרו צריך שיכתוב וכו' מלשון צריך משמע דחובה הוא, ודבר פשוט שהדין כן רק דמשמענו שצריך שיכתוב שיעור וכו'."

ומפשט לשונו משמע שכל אימת שיבנה המקדש יתחייב ומשמע שהוא אפילו בתחא"מ.

ז. סיכום

פשטות הענין מורה שאין החוטא המחוייב קרבן מתכפר לגמרי ע"י אמירת פרשת הקרבן שבו נתחייב (וכפשטן של הראיות שהבאנו מד' הגמרא), ואמנם יש הסוברים שלמעשה כן מיפטר ע"י קריאת הפרשה, ויש שכתבו שדבר זה תלוי במחלוקתם של ר"ל ורבא. ויש שנטו לומר שאם אכן מיפטר בקריאת הפרשה היינו רק החוטא בזה"ז כשנעדר ממנו אפשרות הבאת הקרבן, או משום דהוי כשאר המצוות המעשיות או משום שרק כששאל אברהם אבינו לאופן כפרת העונות בזמן שאין קרבן הוא שהשיב לו הקב"ה שיהיו קורין סדר הקרבנות ומתכפר להם, ודוק. והיד דוד הרחיק לצדד דאפילו בזמן הבית חידשה תורה שכאן אין צורך במעשי הקרבנות בפועל ממש ודי לו בקריאת הפרשה, ואדרבה יתכן דעדיפא היא מעבודה ממש.

י. יסוד ענין 'ונשלמה פרים שפתינו'

[א] ונבואה ליסודן של דברים, מפני מה במיוחד בקרבנות הויא הקריאה כהקרבן קרבן – או להגנה או לכפרה גמורה למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה. וצלה"ב למה ביחוד לענין הקרבנות קרבנות, ולבנין בהמ"ק, נתחדש הך ענין דכל העוסק כאילו קיים. וישנן בזה שלש מהלכים:

[א] השייכות שבין התורה ובהמ"ק מתבאר בדברי המהר"ל בספר גבורות השם (פ"ח):

"...ד' דברים הראה לו הקדוש ברוך הוא גהינם ומלכות מתן תורה ובית המקדש, אמר לו כל זמן שבניך עוסקים בשתים ינצלו משתים פרשו משתים נופלים בשתים..."

"והראה לו התורה ובית המקדש, התורה הראה לו שהרי קרבנות אלו עגלה משולשת רומזים על הקרבנות שהם בתורה, וכן הראה לו בהמ"ק שהרי הקרבנות מקריבים בבהמ"ק, וכל זמן שעוסקים בניך בשתים שהם התורה ובהמ"ק נצולו משתים. כי כמו שבאדם הלב

והמוח עיקר האדם, הלב שממנו החיות והמוח ששם השכל, כך בכלל העולם בהמ"ק והתורה עיקר מציאות העולם. וכמו שהלב הוא באמצע האדם וממנו מקבלים חיות ושפע כל האברים, כך בהמ"ק באמצע העולם ממנו מקבלים כל הארצות חיות ושפע. וכמו שהמוח שם שכל האדם, כך התורה שכל העולם, נמצא התורה ובהמ"ק הם עיקר הנמצאים, ואלו שני דברים הם צמודים ביחד תמיד, כי בהמ"ק הוא בארץ והוא שלימות העולם הגשמי, והתורה היא שכלית.

"ולפיכך על אלו שני דברים אומרים תמיד יהי רצון שיבנה בית המקדש במהרה בימינו ותן חלקנו בתורתך, לומר שיתן חלקנו בדבר שנחשב מציאות דוקא ולא בדברים בטלים."
 לדברי מהר"ל התורה ובית המקדש קשורים המה זב"ז באשר בהם תלוי קיום העולם, והם 'עיקר מציאותו'. באמצעות בהמ"ק יורד השפע לעולם, והתורה היא 'שכל' של העולם, דוגמת לב ומוח באדם.

ב) ובחדושי אגדות (מנחות קי) ביאר המהר"ל שבדרך כלל קיום מצוות הוא ענין גשמי, אבל בהמ"ק והתורה שניהם שכליים, והכל 'קדושה אלקית', ומהאי טעמא העוסק בהלכות העבודה חשוב כנבנה בהמ"ק בימיו, וכאילו הקריב קרבן, דמאחר ששני דברים אלו ענינים שכליים הם, מתקיים האחד ע"י חבירו שהוא שכלי כמותו.
 וז"ל המהר"ל:

"ואמר כי ת"ח העוסקים בהלכות עבודה כאלו ב"ה נבנה בימיהם, ור"ל כי העבודה וכן ב"ה הכל קדושה אלקית וכמו שהכתוב אומר הכל מיד ה' עלי השכיל כל תבנית הבית, ואם כן כל ענין הבית שכלי ואין עיקר הבית היה העצים והאבנים הגשמיים כלל, כי לא היה בית גשמי כמו שאר בית, אבל היה בית אלקי נבדל ודבר זה הוא עיקר. ולפיכך ת"ח העוסקים ע"י השכל הבלתי גשמי בעבוד' ובעבודת הב"ה, נחשב כאלו הבית נבנה והקריבו קרבן. ודבר זה בפרט אצל העבודה, שאין עיקר העבודה רק ענין אלקי."

ועיי"ש שהסביר מחלוקתם של ר"ל ורבא ובדבריו מבואר עוד אופן השגת כפרה ע"י עסק התורה, והוא שהחטא גורם פירוד והסרה בין האדם וקונו, וקרבן מטרתו לחזור ולקרב האדם, וכן היא גם סגולת התורה לקרב האדם להשי"ת, ולכן העסק בתורה המקרב אדם לקונו ובפרט העסק בפרשת הקרבנות שענינן קירוב, בכחן להפעיל קירוב וכפרה (שלשניהם ישנה אותה המטרה, דהיינו התקרבות להשי"ת).

ואלו דברי המהר"ל:

"ור"ל סבר כי העוסק בתורה כאלו הקריב עולה, כי הקרבן על ידו מתדבק האדם בו יתברך ויוצא האדם ממדרגת הגשמיות, ודבר זה נעשה ע"י התורה ג"כ, כמו שהתבאר למעלה."

"ורבא סבר כי העוסק בתורה הוא עם השי"ת מתדבק בו, וכל ענין הקרבן אינו רק לקרב האדם אל השי"ת אחר שהי' רחוק, ואילו העוסק בתורה הוא עם השי"ת מבלי הסרה, לכך אינו צריך קירוב כלל רק שהוא עם השי"ת תמיד. ואם אמר כאלו הקריב עולה היה משמע כמו עולה ולא יותר והעולה היא לשעה בלבד, ואם כן התורה אינה ג"כ רק לשעה בלבד, וז"ש שאינו צריך לעולה, כי העוסק בתורה הוא תמיד עם השי"ת ולכך אינו צריך לא עולה ולא חטאת ודבר זה מבואר."

"ור' יצחק סבר כי העוסק בתורת עולה כאלו הקריב עולה וכל העוסק בתורת חטאת

כאלו הקריב חטאת וכן כולם. ופי' זה כי כאשר הוא עוסק בתורת עולה, יש לו דביקות יותר במה שהוא עוסק בדבר שעל ידו הדביקות, דהיינו קרבן עולה או חטאת או אשם, וזהו יותר ממה שהוא עוסק בשאר תורה, כי העולה על ידה דביקות מיוחד והחטאת ג"כ על ידי החטאת דביקות מיוחד שהוא דביקות של כפרה, וע"י שלמים יש לו דביקות של שלום, עד שכל קרבן וקרבן יש לו דביקות מיוחד שיש לו ע"י עולה, וכן העוסק בתורת חטאת יש לו אותו דביקות שיש לאדם ע"י קרבן חטאת. ודמיון גמור יש לתורה אל קרבן, שהקרבן נאמר עליו אשה ריח ניחה, וכן התורה היא אש והיא נחת לה' ברוך הוא, ובלבד שיכוין לבו לשם שמים, כי אצל הש"י הכל אחד הרבה ומעט, ולפיכך אם אין מכוין לבו לשם שמים, בזה יש הפרש בין הרבה ובין מעט, אבל לא כאשר מכוין לבו לש"ש ומצד הש"י הכל אחד."

ג) ובאופן אחר יבואר ענין זה בדברי רבנו בחיי (ויקרא ז לו):

"דרשו חז"ל זאת התורה לעולה למנחה ולחטאת ולאשם וגו', כל העוסק בפרשת עולה כאילו הקריב עולה, בפרשת מנחה כאילו הקריב מנחה, בפרשת חטאת כאילו הקריב חטאת. והענין שהוא מתבונן בביאור הפרשה אל איזה ענין היא רומזת, כי מתוך כך יתגלו עיני שכלו ויבינו נפלאות מתורת הקרבנות, ובוה ישתדל יותר בקיום התורה והמצוות ויהיו עוונותיו נמחלין לו כאילו הקריב קרבן, כי אין לומר שתהיה הכוונה שיהגה ויגרוס לשון הפרשה בפסוקיה הערומים בלבד מבלי שיתבונן בפירושם וכו'."

ועד"ז הובא בספר ענף יוסף בשם ס' תורת העולה, שכתב:

"אר"א כל אדם שיש בו דעה כאלו נבנה בהמ"ק בימיו יבואר מה שאחז"ל שהעוסק בתורת הקרבנות כאילו הקריב הקרבנות ובודאי שלא לבד בקריאת פרשת התמיד או שאר דיני קרבנות כוונת חז"ל אלא הצופה ומביט בכוונתם משום שצריך ומחוייב כל אדם לתור ולבקש כדי שישגי שמץ דבר מסודי הקרבנות ועניני המקדש וטעמם כדי שידע במה יתכפר כח אז אע"פ שמחוסר המעשה מ"מ הגיון לבו יהיה לרצון והקב"ה מצרף מחשבתו למעשה מאחר שהשיג התכלית הנרצה במעשה הקרבן וזהו שאמר כל מי שיש בו דעה כ' ר"ל במה שמתכוין להשיג תכלית והמכוון במקדש ורחמנא לבא בעי לכן הוי כאילו נבנה המקדש בימיו לפי שהשיג תכלית המכוון."

דהיינו שע"י ההתבוננות בטעמי סודי הקרבנות, או ע"י מה שבלמדו עניני הקרבנות מתעורר להשתדלות יתירה בקיום התורה והמצוות, נחשב לו כאילו הקריב קרבן שהשיג התכלית הנרצה במעשה בקרבן.

ה) ואמנם קשה לדעת ולעמוד על 'סודי הקרבנות' וצל"ב מה על האדם לכוין בשעת לומדו פרשיות הקרבנות. ואולי י"ל ע"פ מה שכתב רבנו בחיי בבאור ענינם של הקרבנות 'ע"ד הפשט', ואולי שהענין לכוין למושגים האלה בלומדו עניני הקרבנות, ובכן יעלה לו כפרה ע"י העסק בתורת הקרבנות.

וז"ל רבנו בחיי (ויקרא א ט):

"על דרך הפשט טעם הקרבנות הכל לתועלת האדם, כי חפץ ה' יתעלה באדם שהוא מבחר המין ושבשבילו נברא העולם, שיהיה כולו שכלי כמלאך ה' צבאות בלא חטא, והיה כי יחטא אשם מצד היצר הרע הנטוע בו, ראוי לו שיתנחם ויכיר ויתבונן

בפחיתות עצמו ובערך רוממות האדון יתעלה אשר המרה את פיו, ויתחייב שישים אל לבו כי חטא לפניו בגופו ובנפשו, ומפני שכל פעולות האדם נכללות בשלושה דברים, והם המעשה והדיבור והמחשבה שהם שלושה חלקי החטא, על כן תחייב התורה את האדם להביא קרבן על חטאו ושיסמוך את ידיו עליו כנגד המעשה, ושיתודה בפיו כנגד הדיבור, ושישרוף כלי העצה והמחשבה שהסכימו בחטא והם הקרב והכליות כנגד המחשבה, כדי שיתכפר בשלושה דברים אלו על שלושת חלקי החטא, וראוי לו שיזרק דמו של קרבן על גבי המזבח כנגד דמו, וכאשר יעשה כל הענינים האלה יחשוב בלבו כי הוא מתחייב מיתה בחטאו וראוי להעניש בארבע מיתות בית דין שהם סקילה שריפה הרג וחנק, כשהוא לוקח הבהמה ומשליכה ודוחף אותה לארץ הרי זה כענין סקילה, וכאילו מודה שהוא חייב סקילה, וכששוחט אותה ותקף בשעת שחיטה בצוארה כדי שלא ישהה הרי שעשה הרג וחנק כאילו מודה שהוא חייב הרג וחנק, וכשהוא שורפה כאילו מודה שהוא חייב שריפה...¹⁶

"וכיון שהחוטא ראוי שיהיה דמו נשפך כדם הקרבן, ושיהיה גופו נשרף כגוף הקרבן, והקב"ה לוקח קרבנו ממנו תמורתו וכופרו, הנה זה חסד גמור אשר גמלוהו ה' יתברך ברחמיו וברוב חסדיו לקח נפש הבהמה תחת נפשו ושיתכפר בה. וטעם זה נכון ומתיישב על הלב, ואף על פי שאין התועלת בקרבנות לפי הדרך הזה כי אם לחוטא המקריב לבדו, הנה הקרבן יקראנו הכתוב אשה ריח ניחוח לה, מפני שרצונו של הקב"ה דבק בחוטא הזה אחר שנחם על חטאו והקריב קרבנו, והוא יתעלה צוה לו בזה ונעשה רצונו וכו'.¹⁷

10 מהלך שלישי מצאנו בדברי ר"צ הכהן בספר דברי סופרים (אות כא). וז"ל:

"עיקר זכות השתדלות אדם בעולם הזה הוא רק החשק שיש לו לעשות רצונו יתברך, אבל גמר המעשה הוא מהשם יתברך כמו שנאמר (ישעיה כו יב) גם כל מעשינו פעלת לנו... אבל המעשים הוא בכלל הכל בידי שמים, ואפילו חישוב לעשות מצוה ונאנס ולא עשה מעלה עליו הכתוב כעשאה כמו שאמרו בשבת (סג.) לפי שהוא עשה את שלו במחשבתו וחשקו...¹⁸ ועל כן העיקר להיות עושה לשמה שיהיה כוונתו ומחשבתו לשם שמים דאם עושה מעשה גולמת

16 והוסיף ר"ב: דומה לזה דרשו חז"ל בענין העקידה (תנחומא שלח יד) ויעלהו לעולה תחת בנו (בראשית כב, ג), מהו תחת בנו אלא על כל עבודה שהיה עושה אברהם באיל היה מתפלל יהי רצון מלפניך שתהיה עבודה זו חשובה כאילו היא עשויה בבני, כאילו הוא שחוט, כאילו דמו זרוק, כאילו הוא נשרף ונעשה דשן.

17 עוד כוונות בקריאת פרשיות הקרבנות מבוארות בספר קב הישר (פנ"ט): ...והנה בזמן שבהמ"ק היה קיים האדם היה מביא קרבן ומתוודה עליו בצירוף התשובה, ואח"כ נשחט הקרבן ונזרק דמו של הקרבן וחלבו נקרב, זה היה תמורת גופו ואיבריו אשר חטאו ונתחייבו מיתה וקרבן זה היה תיקונם. ועכשיו האמירה היא במקום קרבן כמו שאמר הכתוב, ונשלמה פרים שפתינו, וע"י זה כתב הרב מהר"ם הבבלי שבאמירת פרשת הקרבנות יכוין האדם שהאותיות הכתובות לפניו הם דמיון גוף הקרבן, והנקודות המונענות את התיבה הוא הנפש של הקרבן, וע"י כן יחשב כאילו הקריב קרבן ע"ג המזבח, ואל יהא קל בעיניך אמירות פרשת הקרבן בכל יום כי בכל יום ויום בבקר מתעורר חיצוני אחד הנקרא תול"ע והוא מתחיל לקטר על העבירות שעשו ישראל בלילה, ובהקרבת תמיד של שחרית היו מחלישין ומתישין את כחו, ואל זה יכוין באומרו פרשת תמיד עול"ת תמיד העשויה בהר סיני (ר"ל עול"ת הוא אותיות תול"ע בהיפוך אתויון). וכל המתגאה הוא נותן כח וחיוק לזה החיצוני וכל ההולך בעונה שהוא דוגמת הקרבן כמו שאמר הכתוב, לב נשבר ונרכה אלקים לא תבוז. בתפלתו הוא מתיש כחו, ועל זה אמר דוד המלך, ואנכי תולע"ת ולא איש. והכלל כי אמירת פרשת הקרבנות היא ענין גדול ובפרט ענין פרשת קטרת הוא ענין גדול וחשוב מאוד וכו', עיי"ש.

18 קצת יש לעיין בזה מדברי הפנ"י (ברכות לב ע"ב): הא דאמר ר"א בפרק במה אשה אפילו חישוב כמעשה דהא מצוה ונאנס מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה אלא דלכאורה אי אפשר שיהיו שקולים לגמרי המחשבה כמעשה דהא

מה בידו כלום שהרי המעשה מהשם יתברך והוא הפועל..."

"ועל כן העוסק בתורת קרבנות כאילו הקריב (מנחות קי.) על ידי החשק שיש לו בלימוד מתי יבוא לידו ויקיימנו דזהו עיקר הלימוד ועסק בתורה על מנת לעשות וכו', עיי"ש."

לדברי רבי צדוק העסק בפרשיות הקרבנות מורה שחפץ האדם להקריב קרבנות המוטלות עליו אלא שנמנע ממנו לבצע זממו בפועל, ואולם מאחר שתמיד עיקר הדרוש מהאדם הוא רצונו וטהרת לבו, והרי הלומד תורת הקרבנות ומתגעגע לימים בו יוכל לממש עז חפצו להקריבן כראוי, כבר עשה כל אשר בכח האדם לעשות (מצדו) בשום מצב, ושפיר מתכפר לו. (וכמובן שדבריו עולים טפי למ"ד שרק בזמן שאין בית הוא שי"ל כפרה בעסק בפרשיות הקרבנות, ודוק).

יא. ציפית לישועה

[א] נסיים בדבריו של הגר"א נבנצל שליט"א בספר ירושלים במועדיה (בין המצרים ע' פו-פז):

"הגמרא (שבת לא ע"א) אומרת בשעה שמכניסין אדם לדין אומרים לו... ציפית לישועה, כלומר האם ציפית לביאת המשיח ולגאולתן של ישראל במהרה בימינו. אם שואלים שאלה כזו בדינו של האדם משמע שישנו אכן חיוב כזה לצפות לישועה... וקשה בשלמא חיוב להאמין לישועה שמענו... אבל חיוב לצפות ולקוות לישועה מנין היכן נזכר זה בתורה..."

"נראה שחיוב זה נרמז במה שהתורה אומרת את קרבני לחמי לאישי תשמרו להקריב לי במועדו. מהו תשמרו להקריב למה לא נאמר בקצרה את קרבני לחמי לאישי תקריבו לי במועדו. בפשטות הכוונה היא שיש להקפיד ולשמור שהתמידים יוקרבו בקביעות ובזמן... אבל לשמירה ישנה משמעות נוספת "ואביו שמר את הדבר" היה ממתין ומצפה מתי יבוא" (רש"י שם, ועיי"ש שהביא דוגמאות נוספות לכך ששמירה מתפרשת לפעמים במובן של צפיה). אם כך גם את תשמרו להקריב לי במועדו ניתן לפרש במובן של צפיה. פירושו של הפסוק יהיה אפוא כך: גם בזמן שאינכם יכולים להקריב את התמיד כגון שאין בית לפחות צפו לכך שתוכלו להקריבו, "כבר אלפיים שנה לא הקרבנו את קרבן התמיד, מתי נוכל להקריבו", אולי כאן נרמז החיוב לצפות לישועה אם אין אפשרות להקריב קרבנות בפועל לפחות שתשאר השאיפה להקריב לפחות 'תשמרו להקריב לי במועדו'."

אם רצוננו עז להקריב קרבנות, אז לפי דברי רבי צדוק נחשב הדבר כאילו הקרבנו, וגם מתקיים בזה ענין הצפייה לישועה, ובזכות זה מהרה יבנה בית המקדש 'ושם נעבדך ביראה כימי עולם וכשנים קדמוניות'.

מי שעושה מצוה בפועל כמו שצוה הקב"ה יש לו שכר המצוה אע"פ שלא נתכוון לטעם המצוה כמו שהיתה דוה בודאי אי אפשר אפילו לאדם גדול כמשה רבינו שהרי חמשים שערי בינה נבראו בעולם ולא זכה משה אלא למ"ט כדכתיב ותחסרהו מעט מאלקים משא"כ כשעושה בפועל לקיים גזירת המלך יש לו שכרו משלם בכל החמישים שערים והיינו דכתיב עין לא ראתה אלקים זולתך שנדרש על אותו שער החמישים וכו', עכ"ל, ודוק"ה.